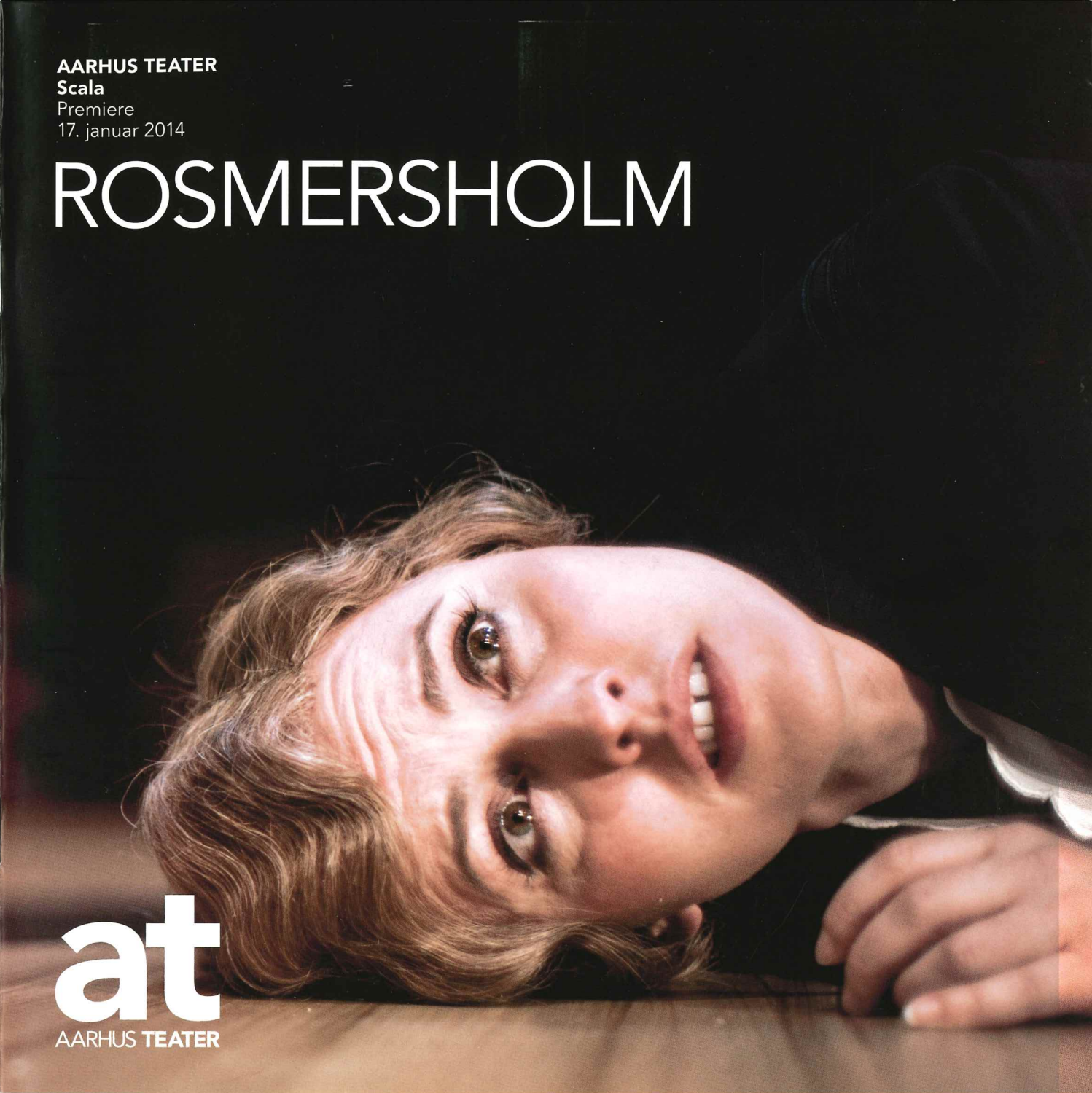

AARHUS TEATER
Scala
Premiere
17. januar 2014

ROSMERSHOLM

at
AARHUS TEATER

Hvide Heste

Ibsens (1828-1906) skuespil *Rosmersholm* er fra 1886. Stykkets første titel var *Hvide Heste*, men den blev snart ændret til *Rosmersholm*. Hvide heste er et motiv med flere betydninger. I *Rosmersholm* symboliserer de blandt andet fortiden og er forbundet med Johannes Rosmers døde kone Beate, og de hjemsøger de levende på stedet. "De hvide heste" kan ses som en parallel til "gengangere", som Fru Alving refererer til i Ibsens stykke *Gengangere* fra 1881.

Thomas Bang
Niels Ellegaard

Thomas Bang
Inge Sofie Skovbo
Marie Louise Wille

Vi er ikke styrede af vores vilje,
MEN AF VORES

DRIFTER

Interview med instruktør **Thomas Bendixen**

Af Chefdramaturg **Trine Holm Thomsen**

Rosmersholm regnes af mange Ibsenkendere for et af Ibsens bedste skuespil til trods for, at det ikke er et af hans mest kendte stykker. Hvad synes du er fascinerende ved Rosmersholm?

Stykket er dybt fascinerende, fordi det på et overordnet plan viser en konflikt mellem det gamle, stærkt, troende samfund og en revolutionær tanke om et moderne samfund. Samtidigt afspejler det på et personligt plan en konflikt i det enkelte menneske, en konflikt mellem idealerne og det irrationelle og begæret, som man kunne kalde vores biologiske potentiale.

Ibsens kvindefigurer er også meget fascinerende. De står som lysende fakler i en mørk periode i Norden. Som frihedskæmpere i en tid, hvor samfundet var i fare for at stagnere og stivne i dogmatisk religion og konservative tanker om klassernes adskillelse, træder Ibsens kvinder i karakter og kræver at blive hørt. De er modige og stærke, men samtidig menneskelige og fulde af menneskelige fejl. Der er en nærmest truende erotisk handlekraft over disse kvinder, og samtidens mænd har følt sig voldsomt provokeret af dem. De truede nemlig

patriarkens position, og derfor bliver *Rosmersholm* også en historie om patriarkens fald. Patriarken er fortid – fremtiden er kvindens.

Og det er jo det, vi taler om lige nu i 2014. Vi står stadig i efterdønningerne af Det moderne gennembrud. Tæppet er revet væk under manden, og han er stadig i gang med at finde ud af, hvem han skal være i den nye samfundsorden og i den moderne familie. Fremtiden ser måske lysere ud for mange kvinder, i hvert fald i Norden. For den kamp for frigørelse og lighed mellem kønnene, som begyndte i 1880'erne, er stadig i gang, og selv om det måske går lidt langsomt, så er det kvinderne, der vinder nyt terræn og mændene, der må overgive det. Men stadig i dag, når vi taler om feminismen, er det et farligt ord. Det bruges ofte som et hånligt nedsættende mærkat, man kan sætte på en stærk, synlig og modig kvinde, der tør sige sin mening. Men den moderne feminisme er måske bl.a. skubbet i gang af en mand som Ibsen, og vi kan nok ane, at den feministiske tanke kan bringe begge køn videre i en positiv udvikling – samtidig.

Du har også været optaget af begreber som "skæbne" og "skyld" i forbindelse med Rosmersholm. Kan du uddybe det?

Jeg synes at hele skæbnetanken i stykket er spændende. Kan man ændre sin skæbne? Er skæbnen noget forudbestemt, eller et resultat af vores handlinger? Vi møder to personer, Rebekka og Johannes Rosmer, der sammen forsøger at ændre deres skæbne. Er det overhovedet muligt? Eller vil vores biologiske og sociale arv altid trække os tilbage til det, vi kom fra? Som børn opdrages vi i vores forældres tro, i deres værdier og holdninger. Så vokser vi op og modnes og ofte ønsker vi at finde vores egen identitet. Vi vil ændre vores udgangspunkt, altså forsøge at ændre vores liv. Fx forsøgte mange unge mennesker i 68 og i 70'erne at ændre samfundet gennem en tanke om fællesskab og frihed. Den parallel ses tydeligt i *Rosmersholm*, hvor Johannes Rosmer udtrykker nøjagtigt det samme mål. Han fældes af sin omverden pga. sin naivitet og utopiske tanke om en fri og ny samfundsorden. 68'er generationen forsøgte også at skabe en form for Utopia, hvor kønnene skulle være lige, seksualiteten fri, sagen var den vigtige, og den revolutionære tanke styrede. Hvor er de mennesker nu? Langt de fleste bor jo ikke længere i kollektiv og går ikke mere på festival. Både de og tiden har forandret sig. Idealet har ikke, i længden, kunnet bære mødet med virkeligheden, men er transformeret til noget helt tredje. Og de før så vilde og eksperimenterende 68'ere, har måske genoptaget nogle af deres forældres værdier om end på nye måder. Idealisten, som finder sit politiske projekt føler en styrke, en livsglæde eller en mening med livet - som var han eller hun dybt religiøs. Men er det ikke sådan, at livets realiteter i længden vinder over idealet? – Det er i hvert fald muligvis en af Ibsens påstande. Både smukke og mindre indtagende egenskaber i os mennesker er styrende for vores handlinger. Kærligheden, hadet, grådigheden og generøsiteten går ofte hånd i hånd, men har ikke altid udspring i en rationel, bevidst handling. Den kommer måske oftere fra vores biologisk nedarvede kamp for at overleve. Vi er ikke styrede af vores vilje, men af vores drifter. Endnu en mulig påstand hos Ibsen? Det er sådan,

jeg ser dilemmaet i *Rosmersholm*. Det er egentlig en forelskelse, altså kærligheden mellem to mennesker, der fælder dem. For den forener det idealistiske projekt. Den revolutionære kvinde bliver til en banal, ung, forelsket pige. Det er hendes fald. Og Rosmer bliver jo også fældet, fordi verden ikke er ædel. Han er omgivet af et samfund, der er som et stort sultent dyr.

Og så er der skylden. Skylden fylder meget i *Rosmersholm*. Skyldfølelsen har Johannes Rosmer fået i vugge-gave af sine forfædre. Han er opdraget med, at alt, hvad der er forbundet med menneskeligt begær, er syndigt. Et barn må ikke græde, en voksen ikke le. Ingen glæde eller lys har måttet skinne ind i hans tilværelse. Det fortidsmærke vil han forvandle til lys og glæde i sit voksne liv. Men han indhentes af sit nedarvede tungsind, for hver gang han skal træde i karakter og konfrontere et andet menneske, rammes han af skyld. Han er alt for ædel og kan ikke gøre en kat fortræd. Ironisk nok gør det ham ekstra farlig for sine omgivelser. Det er faktisk hans overdrevne hensyntagen til sin nu døde kone, der bl.a., dog ikke udelukkende, fører til hendes selvmord. Han er ikke en realiteternes mand. Han har levet et beskyttet men dystert liv i stuerne på Rosmersholm. Menneskets forhold til Gud har været den stærkeste faktor i dette skyldsspørgsmål i Rosmers liv.

Og provokerende sagt, kan man måske påstå, at det er den mørke, dogmatiske religions formål. I dette stykke og på Ibsens tid var brydningen mellem ateisterne og de religiøse voldsom. Tidens gudsopfattelse og det moderne menneskes frihedstrang blev modsætninger. Det samme kan vi se i Danmark lige nu, fx i konflikten mellem en ung digter som Yahya Hassan og den religion, han kritiserer. Rigtig slemt er det, fordi det er hans egen religion, han går imod. Han opfattes som en fjende af sine egne, og de svarer igen med krigsretorik, had og dødstrusler. Og på den måde går der en lige linje fra et klassisk værk som *Rosmersholm* og op til os i dag. Det er det der er det geniale ved klassiske tekster.

Ja, for du har efterhånden og især de senere år instrueret en hel del klassikere? Hvad er det for dig, der gør navnlig klassikerne så interessante at åbne for os på scenen i dag?

Klassiske værker overlever, fordi de er evigtgyldige. De beskriver mennesket, vores liv, vores situation - alle de store temaer, alt hvad vi stadig kæmper med. Og selv om rammen og samfundsforholdene er ændrede, så har de klassiske dramatikere fat i navlestrengen på os. De klassiske stykker er som et spejl fra fortiden eller et ekko, og når man arbejder med tekster som Ibsens, opdager man, at de er lyslevende og helt aktuelle. Noget af det, der driver min lyst, er nysgerrigheden efter at grave det moderne frem i den klassiske tekst. Derfor lader jeg ofte karaktererne i de klassiske værker have tidstypiske kostumer på. Hvis jeg afstår fra at modernisere teksten på en måde, så den skal se ud som om, den er skrevet i dag, og jeg i stedet går ind på Ibsens præmis med min nutidige hjerne, så opstår der pludselig et spændingsfelt mellem det klassiske kostume og den moderne skuespiller, der spiller rollen lige nu i 2014.

Du har talt meget om, at Rosmersholm er en kærlighedshistorie, et stykke hvor lidenskaberne florerer. Kan du uddybe det?

Rosmersholm er først og fremmest et voldsomt møde mellem de to køn. Det er en historie om en mand og en kvinde, der tror på, at de sammen som kammerater, ikke som elskere, kan skabe en ny virkelighed. Den fordomsfulde omverden mistror dem for at have et seksuelt forhold, og vi ser, hvordan, det er umuligt for dem at få lov til at handle frit. Men den egentlige tragedie for de to bliver, da de erkender, at de faktisk elsker og begærer hinanden. Det opdager de for sent, og kærligheden skyller ind over dem som en kæmpe tsunami og drukner dem.

Du har også talt om Thrillerperspektivet i Rosmersholm?

Rosmersholm har, som flere af Ibsens værker, en intrige eller en dramatisk motor. Ibsen forsøger at vække en form for opklaringsarbejde i sit publikum, og det uhyggelige ved *Rosmersholm* er, at intet er sådan, som vi tror, det er. Ibsens fortællinger er båret af at skulle afdække hemmeligheder i karakternes fortid. Vi møder en mand og en kvinde, der kommer i konflikt med deres omgivelser, og vi tror, dét er historien, men i *Rosmersholm* viser det sig, at kvinden, Rebecca, ikke alene skjuler meget om sig selv, men også har handlet på en måde, der gør, at vi bliver nødt til fuldstændigt at ændre opfattelse af hende. Døden lurar altid lige om hjørnet i det her stykke. Det er kamp på liv og død, sejrherren overlever, og taberen må gå i døden.

Et andet uhyggeperspektiv er, at der flere gange fra Ibsens side lægges en advarsel ind om, at den frihedskamp, som Johannes og Rebecca kæmper, vil føre til deres destruktion. Blandt andet via det begreb som Ibsen kalder De Hvide Heste. De Hvide Heste kan ses som spøgelse, og sådan opfatter den gamle husholderske Madame Helseth dem. Og hun er dødsens ræd for dem. Men De Hvide Heste er i Rebekkas perspektiv forfædrene, de døde patriarker, som dømmer os nu og holder os fast.

Rebekka er i øvrigt så stærk en figur, at også senere kunstnere blandt andet Hitchcock – gyserens mester – har brugt hende som inspiration og endda har lånt navnet til titelnavnet på en af sine film.

Du har selv oversat teksten til dansk. I forbindelse med tekstarbejdet talte du om, at karaktererne overtager hinandens sprog. Kan du forklare det?

Dét, jeg mener, der i den forbindelse er vigtigt at vise er, at hvis et menneske forsøger at overtage nye idealer, vil det samtidig ubevidst forsøge at kopiere de menne-

sker, der besidder disse idealer, og det kommer blandt andet til udtryk i sproget. Samtidig viser Ibsen os, at det kun er en overfladisk forandring. Fordi et nyt sprog er noget, man bruger, som hvis man går på tynd is, man afprøver sig selv i sit nye jeg. Men i *Rosmersholm* sker der det, at når det nye sprog og de nye idealer møder virkeligheden og skal stå deres prøve, så viser de sig ikke at have bragt nogen dyb forandring i den enkelte karakter. På den måde er det for mig som instruktør en gave at oversætte teksten, fordi jeg kommer så dybt ned i Ibsens arbejde, jeg kommer i kontakt med stykkets sjæl, og jeg er, allerede i forarbejdet, inden vi går på scenen, tvunget til at stille mig selv den opgave virkelig at sætte mig ind i, hvad der er Ibsens projekt.

Du har lige iscenesat Faderen af August Strindberg på Det Kongelige Teater. Det stykke har mange parallelle temaer til Rosmersholm...

Ja, Strindberg og Ibsen var jo samtidig forfattere og skrev ud fra den samme virkelighed, og det interessante i at arbejde med begge forfattere er, at de var dybt uenige. Strindberg så kvinderne som farlige hekse, han var skræmt fra vid og sans over dem. Ibsen så dem som heltinder. Hvor manden blev til et alkoholiseret vrøg, jo ældre han blev, blev kvinden den, der kunne bære livet. Strindbergs *Faderen* handler om tvivl på, om manden og kvinden kan stole på hinanden, eller på om kønne vil kunne mødes. Ibsens *Rosmersholm* handler om skyld, og om, hvorvidt vi kan slippe fri af den og skabe vores egen fremtid. Dét, de to dramatikere har til fælles er, at de som alle geniale kunstnere forsøger at afdække og forstå deres eget liv. De bruger begge teatrets scene til at gå til bekendelse, og de besidder begge den geniale dramatikers eviggyldighed.

Thomas Bang
Marie Louise Wille

Niels Ellegaard
Thomas Bang

Marie Louise Wille

Thomas Bang
Kristian Ibler

Marie Louise Wille
Thomas Bang

Med døden bliver livet til

SKÆBNE

Af **Anna Libak**, Litteraturredaktør på Weekendavisen

Ibsens gyser *Rosmersholm* er fra 1886: Men under læsningen af stykket, blev jeg ganske ubehageligt til mode, fordi det mindede mig en om en nutidig tragedie, jeg troede jeg havde glemt.

Gennem mange år kendte jeg et ægtepar i en middelstor provinsby. Eller kendte og kendte: De var forældres venner, og allerhøjst har jeg mødt dem et par gange hos andre ved selskabelige lejligheder.

Men folk snakker; man hører efter med et halvt øre og opfanger brudstykker af information, og som årene går, kommer man til at føle, at man selv kender dem. Folk talte altid pænt om denne familie: Det var et lykkeligt ægtepar, sagde man, med fire glade børn, som de endda havde fået i to kuld med betragtelig afstand, næsten som bekræftelse på, at kærlighed kan vare ved.

En dag hørte jeg så, at konen over hals og hoved havde forladt hjemmet. Hun var blevet stormende forelsket i en kunstnertype i byen, der var kendt for at nedlægge kvinder med foruroligende hast. Folk rystede på hovedet. Hvordan kunne hun finde på det?

Efter endnu et stykke tid hørte jeg, at elskeren havde forladt hende. Nu boede hun mutters alene på et værelse i byens udkant – man sagde, at hun var for stolt til at vende tilbage til familien.

Igen blev der rystet på hovedet.

Og endelig efter endnu et par år, hørte jeg så, at hun var død. Hun var faldet uheldigt på cyklen og havde slået hovedet meget uheldigt.

Jeg husker, hvor forfærdet jeg blev – og husker også det udbrud, der næsten undslap mig: Skæbnen.

Jeg husker det særligt, fordi da jeg kiggede op og stirrede ind i ansigtet på ham, som netop havde fortalt det, kunne jeg se, at han udmærket vidste, hvad jeg tænkte. Han havde samme følelse. Selvfølgelig. Det måtte ske. Det var skæbnen. Ustraffet kunne hun ikke gøre den slags. Men faktisk var der intet, der tilsagde, at jeg skulle tænke sådan.

Jeg er jo skilsmissebarn, født i 1968, og de fleste af mine venner er skilt eller har været på nippet til det, hvis de overhovedet har vovet at gifte sig. Og aldrig er noget fordømmende ord undsluppet mine læber i den anledning: Det må folk selv rode med. Som det spøgefuldt siges: I min generation elsker man ikke sin næste, men den næste.

Så hvorfor slog hendes tilfælde mig som skæbne? Og hvorfor har tanken aldrig sluppet mig, så kvinden ved læsningen af Ibsens stykke igen står lyslevende for mit indre blik?

Det eneste, jeg kan forklare det med, er, at kvinden brød med alles forventninger, da hun forlod sin familie. Det havde vi ikke ventet. Ikke af netop hende. Den familie var så lykkelig. Det var naturstridigt.

Ibsens stykke *Rosmersholm* handler om skæbner som hendes. Den handler om mennesker, der ikke lever op til samfundets forventninger og går til grunde. De tre hovedpersoner kaster sig alle i fossen, da de indser, at de ikke magter at sætte sig selv fri. De magter ikke at bestemme, hvem de selv er.

Når jeg vælger at indlede med et nutidigt eksempel, er det selvfølgelig fordi Ibsens stykke i dag stadig er

lige så relevant, som dengang det første gang blev spillet, selv om der på de hen ved 130 år er løbet meget vand i fossen. Ja, måske er det endda endnu mere relevant: Fordi vi nu om dage lever i den vildfarelse, at vi er frie mennesker, der kan forme vores liv helt, som vi vil.

I Ibsens stykke er den retmæssige frue på godset Rosmersholm død allerede, før tæppet går. Beate Rosmer kunne ikke få børn. Og undervejs i stykket går det op for os, at det ellers var hendes bestemmelse: For det betyder, at slægten Rosmer, en fornem slægt af præster og officerer vil dø ud. Den slægt, der gennem mange generationer for alle på egnen har stået som en fæstning af moral, traditioner, lov og orden.

Det er hendes skyld.

Nu om dage er det ingen skam for en kvinde at være barnløs; der er såmænd kvinder, der vælger det helt frivilligt og endda skriver bøger om det.

Ikke desto mindre er der også masser eksempler på barnløse par, der driver hinanden til vanvid under mangeårige, frugtesløse forsøg på at blive gravide på fertilitetsklinikker: Selv om samfundet ikke stiller krav om børnlængere. Hvorfor? Fordi de har sat sig i hovedet, at det er vigtigt. De kan ikke bare beslutte sig for, at det er ligegyldigt. Man bestemmer ikke selv, hvad, man begærer.

I sin dybe kvide overtaler Beate Rosmer den unge kvinde Rebekka West til at flytte op til sig på godset – formentlig fordi Rebekka med sit livsmod, sin ligefremhed og sine vilde ideer om forandring kan sprede lys i det mørke, der er ved at sænke sig over Beates forstand.

I modsætning til Beate opfatter Rebekka sig selv som en fri kvinde, der aldeles ikke skylder mandssamfundet noget; hun tror hverken på Gud eller ægteskabet.

På godset kommer hun alt for tæt på godsejeren, den tidligere pastor Johannes Rosmer, af grunde, som Ibsen i vanlig stil holder helt åbne for fortolkning.

Måske fordi hun er så attraktiv, at han ikke kan modstå hende. Måske fordi han i et ægteskab med en tiltagende sindsforvirret kvinde leder efter et nyt livsindhold. Måske fordi han faktisk fornemmer, at den gamle samfundsorden er utidssvarende og nu knager i alle revner og furer.

Det eneste, som synes nogenlunde sikkert er, at Rebekka selv mener at vide, at hun kan gøre verden til et bedre sted at være, også for godsejeren. Han har ikke brug for efterkommere; for som hun snusfornuftigt siger til husholdersken Madam Helseth, er det irriterende med babygråd.

Men Rebekka skal snart komme i tvivl om sine egne motiver. Og den tvivl kommer til at knække hende.

For undervejs i stykket, bliver det langsomt klart, at Beate Rosmer sandsynligvis tog livet af sig af hensyn til Johannes: Så han kunne få den kvinde, Rebekka, han elskede, og dermed de efterkommere, hun ikke selv var i stand til at give ham.

Det har imidlertid aldrig indgået i Rebekkas bevidste planer, da hun jo hverken har ønsket sig ægtemand eller børn. Efter sin egen opfattelse har Rebekka villet redde Johannes for hans egen og de højere ideers skyld; hun har ikke bare villet mele sin egen kage.

Nu kommer hun i tvivl. Hun ransager sit hjerte for at finde ud af, hvad der har drevet hende. Og modstræbende må hun erkende, at hun har elsket ham; ja sågar været sanseløs af begær efter ham. Hun må indrømme for sig selv, at hun har ønsket Beate bort. Måske er det hende, som har slået Beate ihjel?

Men allermest kommer hun i tvivl, da hun forstår, hvor dybt anfægtet Johannes selv bliver af mistanken om, at Beate blev drevet i døden – og slet ikke, som Johannes hidtil har troet, kastede sig ud fra broen, fordi hun gik fra forstanden.

Johannes' reaktion får Rebekka til at miste troen på sig selv. For sådan er det jo, i dag som dengang: Man bestemmer ikke selv, hvem man elsker, og kærligheden gør en svag over for den anden. Man kan ville så meget og mene så meget i sit hoved, men hjertets afgrund er altid dybere.

Og da først Rebekka mister fodfæstet, er også Johannes, godsejeren på Rosmersholm, fordømt.

For han har altid behøvet stærke mennesker ved sin side, som kunne overbevise ham om, hvad meningen med livet var. Hans far overtalte ham til at blive præst, og nu mange år senere er det Rebekka, som har talt ham ud af embedet: Hvor han før prædikede om det

splittede og syndefulde menneske, er det nu hans evangelium at skabe "hele" og "skyldfri" mennesker.

Men hans kones tragiske død har ikke ladet sig aftvætte som en plet på frakkeskødet.

Så frisindet, lyst og fordomsfrit han end har besluttet sig for at se på tilværelsen, tør han alligevel ikke at gå over broen, som Beate sprang ud fra. Han tager hver gang hellere den lange omvej ad Møllevejen.

Og Rebekka ser klart, at da først den mistanke slår rod i Johannes, at Beate tog livet af sig for hans skyld, og hun aldeles ikke var skør, vil han ikke kunne få en rolig dag igen.

For aldrig mere kan han som hidtil erklære, at hans "motiver er uangribelige". Og han kan ikke prædike, at mennesket skal leve skyldfrit, hvis han selv er fedtet ind i skyld til op over begge ører.

Derfor gør Rebekka noget radikalt. Hun forsøger at tage skylden på sig. Hun erklærer, at hun fra starten har haft til hensigt at indynde sig hos Beate for at forstøde hende og kapre hendes mand og titel som frue på Rosmersholm.

Og selvfølgelig tror han straks på hende; som han har troet på alle de stærke personer livet igennem, der har omgivet ham. I afsky og afmagt forlader han straks godset i selskab med moralens strenge vogter, Beates bror rektor Kroll – der stykket igennem har kæmpet for at vinde sin svoger tilbage på samfundsmoralens sikre grund.

Men stykket kan ikke ende på den måde.

For nok er kærligheden tålmodig og udholder alt og tåler alt, men den er også selvsk af natur. Kærligheden vil anerkendes som sådan, uanset om den er gengældt eller ej.

Da Johannes vender tilbage til godset sent om aftenen, og Rebekka har pakket kufferten for at drage bort for altid, betror hun ham, at hun elsker ham. Og at hendes kærlighed – og ikke ambitionen om at blive godsejerfrue – har været drivkraften.

For første gang indser han til fulde, at han også elsker hende og har gjort det hele tiden.

Men begge to forstår de udmærket, at deres kærlighed er umulig: For Beates død vil altid overtrumfe den.

Hvilket vidnesbyrd om kærligheden kan vel være større, end at man tager sit eget liv for den andens lykke?

Derfor beder Johannes Rebekka om at gå i fossen.

Kun hvis hun er villig at bringe et ligeså stort offer som Beate kan hun blive hans rette ægteviv; fordi hun er den, han elsker.

Han tror formodentlig, at hun vil sige nej. Håber det sikkert. Fordi det i sig selv vil være et bevis på, at hun ikke elsker ham som Beate gjorde det, og at han derfor stadig skylder Beate alt.

Men da Rebekka indvilliger uden protester, ved han godt, at han selv vil gå med. Skulle han kunne leve videre, efter at have forstået, at han er mindst lige så skyldig som Rebekka i sin kones død? Beate tog jo kun sit liv, fordi hun havde gættet, at han elskede Rebekka. Skulle han nu have to kvinders liv på samvittigheden?

Og det er Ibsens ironiske pointe, at Johannes ved at gå i døden med sin elskende samtidig indfrier hendes drøm om et ligeværdigt forhold mellem mand og kvinde: Den ultimative emancipation. I døden er vi alle lige.

Det er ikke Anna Karenina, der kaster sig ud foran et tog, Madame Bovary, der drikker arsenik, eller Madame Butterfly, der skærer halsen over på sig selv, som Ibsen har skrevet. Hos Ibsen er det nemlig både manden og kvinden, som lider og bukker under for andres og egne forventninger.

For mennesket – og det gælder begge køn – er ikke en ø; vi lever altid for noget og endnu væsentligere for nogen. Og kun til en vis grad kan vi selv bestemme, hvem vi vil holde af, og hvad vi vil leve for. Det er ikke altid, vi har et klart svar, og svaret kan skifte henover et liv. Men fordringen om, at der skal være en mening med livet, er umulig at slide sig fri af – det gælder dengang som i dag.

Først når man dør, er der ikke flere krav; ikke flere, der ryster på hovedet af en og forlanger, at man bliver hos sin familie i stedet for at løbe af sted efter en troløs. For med døden bliver livet skæbne.

Marie Louise Wille
Thomas Bang

Kim Veisgaard
Marie Louise Wille

Marie Louise Wille
Niels Ellegaard

Marie Louise Wille
Niels Ellegaard

Kim Veisgaard

Marie Louise Wille
Thomas Bang
Kim Veisgaard

Niels Ellegaard
Thomas Bang
Marie Louise Wille

Inge Sofie Skovbo

Thomas Bang
Marie Louise Wille

ROSMERSHOLM
af HENRIK IBSEN

Oversat og bearbejdet
til Aarhus Teater af
THOMAS BENDIXEN
Iscenesættelse
THOMAS BENDIXEN
Scenografi og kostumedesign
STEFFEN AARFING
Lysdesign
BENJAMIN LA COUR
Lyddesign
KIM ENGELBREDT

Johannes Rosmers
(*Forhenværende sognepræst*)
THOMAS BANG
Rebekka West
(*i huset hos Rosmers*)
MARIE LOUISE WILLE
Rektor Kroll
(*Rosmers svoger*)
NIELS ELLEGAARD
Madam Helseth
husholderske
INGE SOFIE SKOVBO
Peder Mortensgård
redaktør af "Fyrtårnet"
KRISTIAN IBLER
Ulrik Brendel
(*tidligere huslærer*)
KIM VEISGAARD

Musik brugt i Rosmersholm
Zbignew Preisner:
First Appearance (Reprice)
Marionnettes La Double Vie
De Veronique (Live)
Arvo Pärt:
Für Alina
Spiegel Im Spiegel

PRODUKTIONSTEAM
Producent
Kent Harbo Stensgaard
Forestillingsleder
Pia Jensen
Dramaturg
Trine Holm Thomsen
Sufflør
Hanne Wolff
Voice coach
Louise Thrane
Markedsføring
Agnete Krogh
Skuespillerrepræsentant
Niels Ellegaard
Lysansvarlig
Kresten Bak Østergaard
Lydansvarlig
Kim Engelbrecht
Scenen
Kristian Skov
Malersal
Ruth Grønberg
Smed/Snedker
Michael Christensen
Rekvisitør
Mette Nørhede
Skræddersal
Kirsten Thomsen
Sminke/mask
Kira Stochholm Exe

Afvikler lys/lyd
Christian Würtz Vestergård
Afvikling sminke/mask
Signe Herlevsen
Kira Stochholm Exe
Jenni Koch
Sofie Stenholt
Påklæder
Janne Boisen

Premiere
Aarhus Teater Scala
17. januar 2014

Forestillingens varighed
ca. 2 timer inkl. pause

Programredaktion
Trine Holm Thomsen
Agnete Krogh
Foto fra afsluttende prøver
Rumle Skaft
David Bering
(side 4, 11, 16, 26, 27 og 31)
Program layout
Jørn Moesgård as
Tryk
EJ Graphic

DE STØTTER
AARHUS TEATER
FORESTILLINGSPONSOR
VILHELM KIERS FOND

MEDIEPARTNER
Jyllands-Posten
www.jp.dk

LEVERANDØRSPONSORER
kvadrat
www.kvadrat.dk

BANG & OLUFSEN
www.bang-olufsen.com

EVENTPARTNERE
Søren Jensen
Rådgivende Ingeniørfirma
www.sj.dk

STIBO
www.stibo.com

KULTUR
MINISTERIET
Kulturministeriet støtter
Aarhus Teater

AARHUS TEATERS
SAMARBEJDSPARTNERE
Arkitektfirmaet C.F. Møller A/S
Advokatfirmaet Energi & Miljø
AFA JCDecaux as
Bravida Danmark A/S
Danmon Systems Group A/S
Dansk Administrations Center A/S
Danske Bank
DELACOUR
EJ Graphic A/S
El:con
Epenion
Handelsbanken
Harboe Skilte A/S
Heyday ApS
Holst, Advokater
Hustømmerne A/S
JKS
Jyske Bank
Jørn Moesgård as
KPMG
Lindpro
Malermester Erik Dalsgaard A/S
Mangaard Travel Group
Nordea
Nykredit
PwC
Schouw & Co.
Spar Nord Bank
Stark
Aarhus Havn